

ГЕОТУРИЗМ ПРАКТИКА І ДОСВІД

ЛЬВІВ, 2020

Львівський
національний
університет
Імені Івана Франка

GEOTOURISM Practice and Experience

LVIV, 2020

УДК 551:338.48

Геотуризм: практика і досвід. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (22-24 жовтня 2020, Львів). – Львів: Каменяр, 2020. — 188 с.

ISBN 978-966-607-462-3

У збірнику матеріалів представлено статті, які висвітлюють сучасний стан та можливості розвитку геотуризму в Україні та Східній Європі. Конференція була проведена 22-24 жовтня 2020 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка, як продовження міжнародної співпраці, що була започаткована при виконанні спільного польсько-українського проекту «Гео-Карпати — створення польсько-українського туристичного шляху». Матеріали конференції будуть цікаві як для спеціалістів, так і для широкого загалу.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією оргкомітету конференції. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, а також за порушення авторських прав несуть виключно автори публікацій.

Організаційний комітет

конференції:

*Ігор Бубняк, Альбертина Бучинська, Юрій Зінько, Леонід Скакун,
Тетяна Ціхонь. Оксана Шевчук, Олег Яцожинський*

Технічний редактор:

Ігор Дикий

ISBN 978-966-607-462-3

© Автори матеріалів конференції, 2020

ЗМІСТ/CONTENTS

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ГЕОТУРИЗМУ Theoretical and methodological aspects of geotourism	
<i>Юрій Зінько, Роман Гнатюк, Оксана Шевчук, Мирослав Іваник.</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТИПІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ ГЕОТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ І ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ)	7
<i>Орест Матковський.</i> ПРИРОДНІ МІНЕРАЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ – ВАЖЛИВІ ОБ'ЄКТИ ГЕОТУРИЗМУ.	12
<i>Іван Книш.</i> ТЕХНОЛОГІЇ 3D-МОДЕЛЮВАННЯ ГЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ ТУРИЗМУ ТА ГЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.	16
<i>Ігор Касіяник, Ярослав Вітвіцький.</i> РЕГІОНАЛЬНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛІТОЛОГО-ПАЛЕОНТОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ ВІДСЛОНЕННЯ, ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ГЕОТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ.	18
<i>Наталія Герасименко, Сергій Бортник, Наталія Погорільчук, Ольга Ковтонюк.</i> НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГЕОАРХЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТОК ПІЗЬНОГО ПАЛЕОЛІТУ ДЛЯ РОЗВИТКУ	21
ГЕОТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ І ШЛЯХИ Geosites and georoutes	
<i>Rafał Karica, Łukasz Szmyd.</i> GEOTOURISM IN HOLIDAY DESTINATION: THE CASE OF DRAŠNICE, CROATIA	24
<i>Šečkus Jonas, Šečkuvienė Ramunė.</i> RELATIONSHIP BETWEEN THE OLD TATARIAN NATIONAL MINORITY AND GEOLOGY IN LITHUANIA	26
<i>Валентин Прокопець.</i> УНІКАЛЬНІ ОБ'ЄКТИ ГЕОТУРИЗМУ ЦЕНТРАЛЬНОГО ТАДЖИКИСТАНУ	28
<i>Олександр Костюк.</i> ГЕОТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ УКРАЇНСЬКОГО РОЗТОЧЧЯ	30
<i>Уляна Борняк, Ірина Побережська, Тарас Королишин.</i> ЗАКИНУТІ КОПАЛЬНІ В УРОЧИЩІ ЗАГЛИНА ЯК ПОТЕНЦІЙНИЙ ГЕОТУРИСТИЧНИЙ ОБ'ЄКТ	33
<i>Василь Дяків, Зенон Хевпа.</i> ГЕОТУРИСТИЧНИЙ ТА СПЕЛЕОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РУДНИКА № 1 СТЕБНИЦЬКОГО ГХП «ПОЛІМІНЕРАЛ»	35
<i>Тетяна Дворжак, Лариса Генералова, Леонід Хом'як.</i> ГЕОЛОГІЧНА ПОДОРОЖ ІЗ ТРОПІКІВ У ГЛЯЦІАЛ	37
<i>Галина Байрак.</i> ЯМЕЛЬНИЦЬКІ СКЕЛИ ЯК АТРАКЦІЇ ГЕОТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ БЕСКИДАМИ	40
<i>Галина Гавришків, Юлія Гаєвська, Ігор Попп.</i> НЕЙМОВІРНІ ВОДОСПАДИ, УТВОРЕНІ ПАЛЕОЦЕН-ЕОЦЕНОВИМИ ВІДКЛАДАМИ	42
<i>Микола Карабінюк.</i> ЛАНДШАФТНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІШХОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ НА ГОРУ ГОВЕРЛА В МЕЖАХ СУБАЛЬПІЙСЬКОГО І АЛЬПІЙСЬКОГО ВИСОКОГІР'Я	45
<i>Ігор Гнатяк, Ольга Євтушок, Оксана Гнатяк.</i> РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ НА Г. ГОВЕРЛА	47
<i>Ігор Попп, Ігор Бубняк, Андрій Бубняк, Юлія Гаєвська.</i> ЧОРНОСЛАНЦЕВІ ВІДКЛАДИ НИЖНЬОЇ КРЕЙДИ І ОЛІГОЦЕНУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ – СВІДЧЕННЯ “ОКЕАНІЧНИХ БЕЗКИСНЕВИХ ПОДІЙ” І ПЕРСПЕКТИВНИЙ ГЕОТУРИСТИЧНИЙ ОБ'ЄКТ	50
<i>Лев Мончак, Володимир Хомин, Андрій Локтєв, Юрій Мончак, Тарас Здерка, Віталій Манюк.</i> ДЕЯКІ ЦІКАВИНКИ ПРИ ГЕОМАНДРАХ ЗАКАРПАТТЯМ	52

Ольга Ковтонюк, Наталія Корогода, Олександр Галаган. ПОШТОВІ ЛИСТІВКИ ПОЧАТКУ ХХ СТОРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ	54
Тетяна Божук, Мілена Богданова. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ТА ГЕОТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ (НА ПРИКЛАДІ МАРШРУТУ ХУСТ-ЗАБРІДЬ)	58
Тетяна Єрмакова. ОБ'ЄКТИ СПЕЛЕОТУРИЗМУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ	59
Іван Книш. ЗАСТІНОЧЕНСЬКЕ ТА БУДАНІВСЬКЕ РОДОВИЩА ПІСКОВИКА – ПОТЕНЦІЙНІ ГЕОТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ ТЕРЕБОВЛЯНСЬКОГО РАЙОНУ	63
Ярина Тузьяк. ВИКОПНІ РИФОВІ СПОРУДИ ТА ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ ЯК КОМПЛЕКСНОГО ГЕОТУРИСТИЧНОГО ОБ'ЄКТА (НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДНЬОМІОЦЕНОВОЇ РИФОВОЇ СИСТЕМИ МЕДОБОРИ-ТОВТРИ)	67
Ігор Наушко, Олександр Вовк, Віталія Яковлева. ДО МІНЕРАЛОГО-ГЕМОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОШТОВНОГО КАМІННЯ КАМЕРНИХ ПЕГМАТИТІВ КОРОСТЕНСЬКОГО ПЛУТОНУ В УКРАЇНСЬКОМУ ЩИТІ	70
Леонід Шумлянський, Леонід Степанюк, Степан Кривдік, Олександр Висоцький. ГРАНІТОЇДИ ВОЛИНСЬКОГО МЕГАБЛОКУ	72
Олена Ремезова ЗАЛІЗНІ ПЕРЕХРЕСТЯ НА УКРАЇНСЬКОМУ «БУРШТИНОВОМУ ШЛЯХУ».	75
Олександр Комлев, Сергій Бортник, Олена Ремезова, Сергій Жилкін, Вікторія Климчук, Маріанна Комлева. БУРШТИНОВА ФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРИРОДНИЧОГО ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	77
Мирон Ковальчук, Тетяна Охоліна, Галина Кузьманенко, Олена Ганжа, Юлія Крошко. ГЕОЛОГІЧНА ЕКСКУРСІЯ ВИХІДНОГО ДНЯ: КИЇВ -КОРОСТИШІВСЬКИЙ КАНЬЙОН - КАР'ЄРИ ЛЕЗНИКІВСЬКОГО РОДОВИЩА ГРАНІТІВ - МУЗЕЙ КОШТОВНОГО І ДЕКОРАТИВНОГО КАМІННЯ - ВІДВАЛИ ВОЛИНСЬКОГО РОДОВИЩА ПЕГМАТИТІВ	79
Марина Крочак, Ганна Лівенцева, Анжеліна Мєнасова. ГЕОЛОГІЧНІ ОБ'ЄКТИ В УМОВАХ УРБАНІСТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА.	82
Тетяна Купач, Світлана Дем'яненко, Оксана Аріон, Юлія Олішевська. ЕСТЕТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК ФАКТОР РЕКРЕАЦІЙНОЇ ЦІННОСТІ ТЕРИТОРІЇ (НА ПРИКЛАДІ НАГІРНОЇ ДІЛЯНКИ КАНІВСЬКОГО ЗАПОВІДНИКА)	84
Наталія Вергельська, Вікторія Вергельська, Юлія Крошко. ГЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА	88
Леонід Степанюк, Степан Кривдік, Леонід Шумлянський. ГРАНІТОЇДИ ПОДІЛЛЯ	91
Ростислав Козловський, Антоніна Іваніна. ПОТЕНЦІЙНИЙ ГЕОТУРИСТИЧНИЙ ОБ'ЄКТ – СЕНОМАНСЬКА БІОТА ДОЛИНИ РІЧКИ ЖВАН (ПОДІЛЛЯ)	93
Галина Анфімова. ГЕОЛОГІЧНІ АТРАКЦІЇ ОКОЛИЦЬ СЕЛА БЕРНАШІВКА (ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ) ЯК ОБ'ЄКТ ГЕОТУРИЗМУ	96
Уляна Борняк, Інна Процюк. РОЛЬ ГЕОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ У ФОРМУВАННІ БУШАНСЬКОГО СКЕЛЬНОГО ХРАМУ (ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ)	98
Віталій Фурман. ЗНАРЯДДЯ ПАЛЕОЛІТУ НА ПОДІЛЛІ - МІСЦЯ ДЛЯ ГЕОТУРИЗМУ	101
Володимир Гриценко. РІЗНОМАНІТНІСТЬ ГЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТОК ВЗДОВЖ БЕРЕГІВ СЕРЕДНЬОЇ ТЕЧІЇ ДНІСТРА	102
Олексій Ситник, Ольга Хлевнюк. САКРАЛЬНІ ЛАНДШАФТИ ГАЙВОРОНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ГЕОТУРИЗМУ	105

Світлана Василенко, Ольга Яременко. КОМПЛЕКСНІ РОЗСИПИ ВАЖКИХ МІНЕРАЛІВ ЛІВОБЕРЕЖНОГО РАЙОНУ (УКРАЇНСЬКИЙ ЩИТ) – ПОТЕНЦІЙНІ ОБ’ЄКТИ ГЕОТУРИЗМУ	109
Микола Працьовитий, Ольга Хлевнюк. ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ВЕЛИКОГО КОРДОНУ У ВИВЧЕННІ МІЖЗОНАЛЬНОГО ГЕОЕКОТОНУ “ЛІСОСТЕП-СТЕП”	111
Володимир Бельський, Юрій Сурженко, Леонід Шумлянський. ЕКСКУРСІЯ ДО УРАНОВОЇ КОПАЛЬНІ	113
Олександр Пономаренко, Віктор Яковлев, Віталій Сукач. ПІДЗЕМНА МАНДРІВКА У ТЕРНІВСЬКИЙ МЕТЕОРИТНИЙ КРАТЕР	116
Альона Петрова. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ І СПОРТУ В КРИВОМУ РОЗІ	118
Віталій Харитонов. «ЩЕЛЕПА ДРАКОНА» І «МОРСЬКА СЮЇТА» – ЕКСПОЗИЦІЇ ПІД ВІДКРИТИМ НЕБОМ В МЕЖАХ ЖОВТНЕВОГО ГРАНІТНОГО КАР’ЄРУ (М. КРИВИЙ РІГ).	121
Валентина Філенко, Світлана Тіхлівець, Олена Грицай. ГЕОЛОГІЧНА ПАМ’ЯТКА «ВИХОДИ АМФІБОЛІТІВ» - ОБ’ЄКТ ГЕОТУРИЗМУ В КРИВОМУ РОЗІ	124
Катерина Деревська, Роман Спиця, Мирижук Єлизавета, Геннадій Сільченко, Єлизавета Кочубей, Олена Шевчук. ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ КРИВОРІЗЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ)	126
Володимир Казаков. ГЕОЛОГІЧНІ ЕКСКУРСІЇ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ НА КРИВОРІЖЖІ	129
Олександр Матищук. КРИВОРІЖЖЯ – УНІКАЛЬНИЙ ОБ’ЄКТ ГЕОТУРИЗМУ	131
Ірина Остапчук. ВИКОРИСТАННЯ ГЕОТУРИСТИЧНИХ ОБ’ЄКТІВ КРИВБАСУ В ЕКСКУРСІЇ «КОНТРАСТИ РІЧКИ САКСАГАНЬ»	133
Володимир Манюк. ГЕОТУРИСТИЧНИЙ МАРШРУТ ВІД ВУЛКАНІТІВ МОКРОЇ ВОЛНОВАХИ ДО РОЗДОЛЬНЕНСЬКОГО ГЕОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКА	136
Марина Алексєєнкова, Уляна Селівачова, Наталя Сюмар. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГЕОЛОГІЧНИХ ОБ’ЄКТІВ НИЖНЬОПЕРМСЬКОЇ СОЛЕНОСНОЇ ФОРМАЦІЇ	139
Михайло Кулішов. ВИТОКИ ГЕОЛОГІЧНОГО ТА ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ НА ДОНЕЧЧИНІ	142
ОХОРОНА ГЕОСПАДЩИНИ, МУЗЕЇ ТА ГЕОПАРКИ Geoconservation, museum and geoparks	
Олександр Завадович, Юрій Зінько РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ЗНЕСІННЯ» ЯК ПОТЕНЦІЙНИЙ ГЕОПАРК	147
Анжеліна Мєнасова, Марина Крочак. ПРИРОДНІ ПАМ’ЯТКИ УКРАЇНИ – РОЗВИТОК ЧИ КОНСЕРВАЦІЯ?	150
Катерина Ярошовець. ЗНИКНЕННЯ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ МІЖНАРОДНОГО ЗНАЧЕННЯ, ЯК ПРОБЛЕМА ТУРИЗМУ	152
Галина Савка. МІСЦЯ ОГЛЯДУ ПАНОРАМНИХ КРАЄВИДІВ НА УКРАЇНСЬКОМУ РОЗТОЧЧІ	155
Марія Космачова, Ірина Колосова, Володимир Космачов. ГЕОТУРИСТИЧНИЙ АСПЕКТ ГЕОЛОГІЧНИХ ЕКСПОЗИЦІЙ	156
Микола Павлунь, Сергій Ціхонь, Лариса Сливко, Олег Гайовський, Олександр Шваєвський, Тетяна Рева. МУЗЕЙ РУДНИХ ФОРМАЦІЙ – УНІКАЛЬНА НАЦІОНАЛЬНА І НАУКОВО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА	160

Ярослава Коробейникова. ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ	162
ГЕОТУРИЗМ І ОСВІТА Geotourism and education	
Владислав Вертель. ВИКОРИСТАННЯ ГЕОСАЙТІВ СУМЩИНИ У ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТІ	164
Чабанчук Валентина, Ващук Катерина. РОЗРОБКА ГЕОТУРИСТИЧНОГО МАРШРУТУ ДЛЯ ПРИРОДНИЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТА-ГЕОГРАФА	165
Купач Тетяна, Дем'яненко Світлана. ОСВІТНІЙ ЕКО-МАРШРУТ УРОЧИЩЕМ «ЗМІІНІ ОСТРОВИ» КАНІВСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА	168
Ганна Лівенцева, Марина Крочак. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОЄКТ ENGIE – РОЗШИРЕННЯ ПРАВ І МОЖЛИВОСТІ ДІВЧАТ СТАТИ ГЕОЛОГАМИ ЗАВТРАШНЬОГО ДНЯ	171
Решетник М., Попов С., Старокадомський Д. ГЕОФІЗИЧНО ВИРАЗНІ ОБ'ЄКТИ КРИСТАЛІЧНОГО ФУНДАМЕНТУ СЕРЕДНЬОГО ПОБУЖЖЯ ПЕРСПЕКТИВНІ ДЛЯ ЕКСКУРСІЙ ТА СТУДЕНТСЬКИХ ПРАКТИК	173
Віталій Вишневський, Сергій Садовнік. ГЕОКЕШІНГ ЯК СКЛАДОВА ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ТА ІНДИКАТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	177
Ігор Смирнов, Джибо Цуй. ВОЄННО-ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ «ОСТАННЯ СТОЛИЦЯ УНР» У КАНЬЙОНІ р.СМОТРИЧ	179
Інна Ілляшенко. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	181

рів України Тернівський був виявленим одним із останніх. Адже він ніяк не проявляється в рельєфі місцевості, відсутні його природні відслонення. Більше того, навіть за роки інтенсивного видобутку урану на Первомайському родовищі, коли гірничі виробки проходили центральну частину кратера, імпакти ідентифікувалися як тектонічна брекчія. Власне й головний урановий поклад – це величезний кліппен (брила) у формі редьки, яка розташовувалась серед інших подібних, але безрудних брил. Збереглися оригінальні геологічні документи «дократерного» періоду досліджень, виконані гірничими геологами у 50-60-ті роки минулого століття. Серед них підготовлені В. Тихоновим і А. Кудлаєвим замальовки розкритих шахтою брил. Незважаючи на беззаперечний професіоналізм авторів, високу якість, достовірність та інформативність їхніх матеріалів, вони не змогли собі уявити, що ці брили утворилися в результаті катастрофічних подій: падіння метеорита та потужного імпаکتного вибуху. Тепер ми маємо змогу аналізувати траєкторію тектонічних переміщень окремих брил-блоків, побачити і зрозуміти внутрішню будову Тернівської структури загалом, використовуючи всі наявні картографічні та інші матеріали: плани горизонтів, геологічні роз-

різи, схеми, замальовки тощо. Зазначимо, що ніякий інший імпактний кратер на Землі не надає такої унікальної можливості зазирнути в нього з середини.

На горизонті 465 м є висока і широка гірничка камера-грот, заповнена водою, неначе підземне озеро. Вона сформувалася внаслідок обвалу сипучих незцементованих імпактитів насипного алогенного комплексу – «кам'яної муки».

На глибині 920 метрів мегабрекчія і насипні породи відсутні, стратиграфічні верстви криворізької серії залягають у своїй природній послідовності. Але глибокі радіальні тріщини-промені, які були на мить відкриті у момент вибуху, захопили «у полон» гетерогенний набір з чужорідних порід: доломітів, гнейсів, гранітів і навіть багатих залізних і уранових руд!

Аналогічні за походженням «полонені» кліппени доломітів розміром з триповерховий будинок були розкриті у днищі залізорудного кар'єра «Первомайський».

Висновок. Похований Тернівський метеоритний кратер – унікальний, а відтак вельми перспективним туристичний об'єкт, який зацікавить як для фахівців-геологів, так і спеціалістів інших природничих наук та широкий загал вітчизняних та закордонних туристів.

1. Вальтер А.А., Рябенко В.А., Котловская Ф.И. Терновская астроблема – новый наиболее глубоко эродированный кратер Украинского щита // Доклады АН УССР. Серия Б. – 1981. – № 2. – С. 3-7.
2. Еременко Г.К. Яковлев В.М. Терновская астроблема в Северном Криворожье // Доклады АН СССР. – 1980. – 253. – № 2. – С. 449-451.
3. Никольский А.П. Геология Первомайского железорудного месторождения и преобразование его структуры метеоритным ударом // Москва: Недра, 1991. – 69 с.
4. Тихонов В.А., Карпенко В.С., Кудлаев А.Р. и др. Брекчиевая трубка в Северном Криворожье // Геология рудных месторождений. – 1968. – №3. – С. 17-26.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ І СПОРТУ В КРИВОМУ РОЗІ

Альона Петрова

Криворізький державний педагогічний університет, petrova.aa2810@gmail.com

THE USE OF INDUSTRIAL LANDSCAPES IN THE ORGANIZATION OF OUTDOOR ACTIVITIES AND SPORTS IN KRYVVI RIH

Alona Petrova

Kryvyi Rih State Pedagogical University, petrova.aa2810@gmail.com

The article considers the natural and technogenic objects of geotourism in Kryvyi Rih. Variants of using industrial landscapes for trail running and cycling are described as the basis of fostering sustainable tourism development. It focuses on alternative types of tourism in an industrial city and the effective use of the unique potential of the area.

Протягом останніх років інтерес до альтернативних видів туризму та спорту швидко зростає і Кривий Ріг не лишається осторонь. Туристичний потенціал індустріальної спадщини став об'єктом уваги не лише науковців та представників туристичного бізнесу, але й громадських організацій, що пропагують активний та здоровий спосіб життя, формують екологічну культуру мешканців та сприяють розвитку промислового туризму. У Кривому Розі одна з таких організацій свою увагу зосередила на прикладному аспекті розвитку геотуризму.

В українській науці геотуризм пояснюють як форму пізнавального туризму, що включає наявність геолого-геоморфологічних атракцій (об'єктів та явищ) та розроблених маршрутів до них. Геотуристичні атракції можуть бути як природного походження (каньйони, печери, скелі, гейзери та ін.) так і техногенного (кар'єри, відвали, шахти, штучне русло річки та ін.) [1]. В свою чергу, Криворізький залізорудний басейн належить до одного з найцікавіших та унікальних геологічних об'єктів Українського щита, який представлений значною кількістю різноманітних природних атракцій [2]:

- історико-геологічний заповідник «Скелі МОДР» загальнодержавного значення, що являє собою фрагмент розрізу Українського кристалічного щита;
- Кіровський історико-геологічний заповідник «Сланцеві скелі», де можна спостерігати оголення аспідних сланців;
- астроблема балки Північної Червоної, що утворилася внаслідок падіння метеорита близько чотирьох мільйонів років тому;
- скельні виходи плагіогранітоїдів вздовж берегів ріки Інгулець на околицях прилеглих сіл, що сформовані більш ніж три мільйони років тому;
- відслонення амфіболітів по берегах рік Інгулець (Центрально-Міський район міста) та Саксагань (район шахти «Родіна»), які свідчать про активну вулканічну діяльність близько трьох мільйонів років тому.

Особливої уваги заслуговують техногенні

атракції, які є значно масштабнішими, мають чітко виражену геологічну структуру та на думку фахівців з розвитку індустріального туризму в Кривому Розі представляють значно вищий естетичний потенціал [3]. Вони представлені залізорудними, гранітними та сланцевими кар'єрами, частина з яких вже відпрацьована, а на деяких ми можемо спостерігати активний видобуток сировини. Окремо слід виділити ландшафтний заказник місцевого значення «Візирка», основну частину якого складають гірничо-промислові відпрацьовані об'єкти, де зараз створюють культурний ландшафт із вторинною екосистемою.

В якості геотуристичних маршрутів громадська організація UBF пропонує трейлові велозаїзди на дистанції 50 та 100 кілометрів та трейлові марафонські забіги, що охоплюють всі вищеперераховані геотуристичні об'єкти Кривого Рогу. Такі види активного відпочинку набувають в Україні широкої популярності та мають на меті досягнення не лише спортивних результатів, а й естетичного задоволення від навколишніх ландшафтів [4]. У проектах ГО UBF спостерігається позитивна динаміка зростання кількості учасників як серед місцевого населення так і серед гостей міста. Велотрейл «Залізна сотня» проводиться вже чотири роки поспіль та за своєю масштабністю посідає другу сходинку серед масових велозаходів України. У цьому році вперше кількість учасників з інших міст перевищила кількість місцевих спортсменів та вперше захід відвідали гості сусідніх європейських країн, що свідчить про збільшення туристичного інтересу до Кривого Рогу (Рис.1).

Ліга трейлових марафонів Kryvbas Stone Trails League існує лише два роки, але також активно набирає популярності серед спортсменів-любителів нашої країни (Рис.2). У 2018 році відбулось два забіги «White Stones Trail» та «Red Stones Trail», а наступного року додали ще один захід «Black Stones Trail». Назви забігів відповідають кольору підстилаючої поверхні маршруту та проходять в різних районах міста зі своїми унікальними геотуристичними

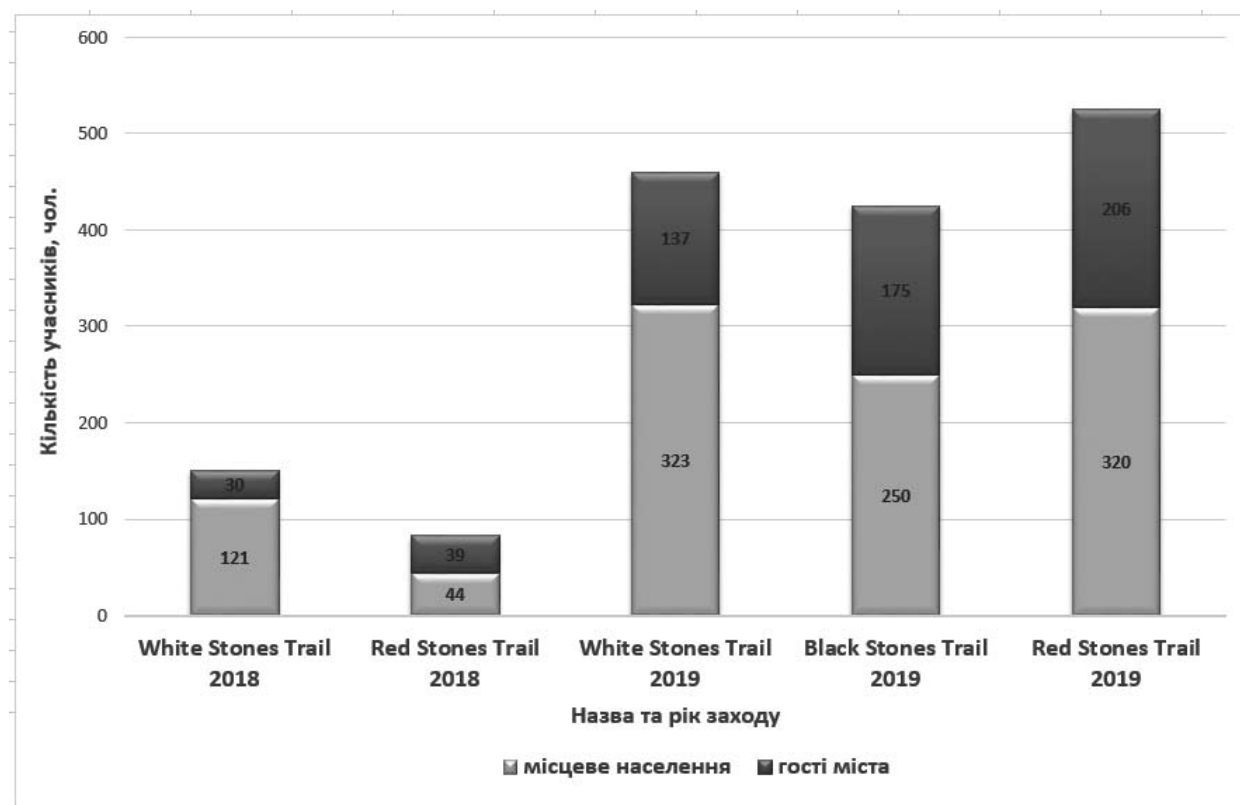

Рис.1 Кількість учасників трейлових забігів Kryvbas Stone Trails League

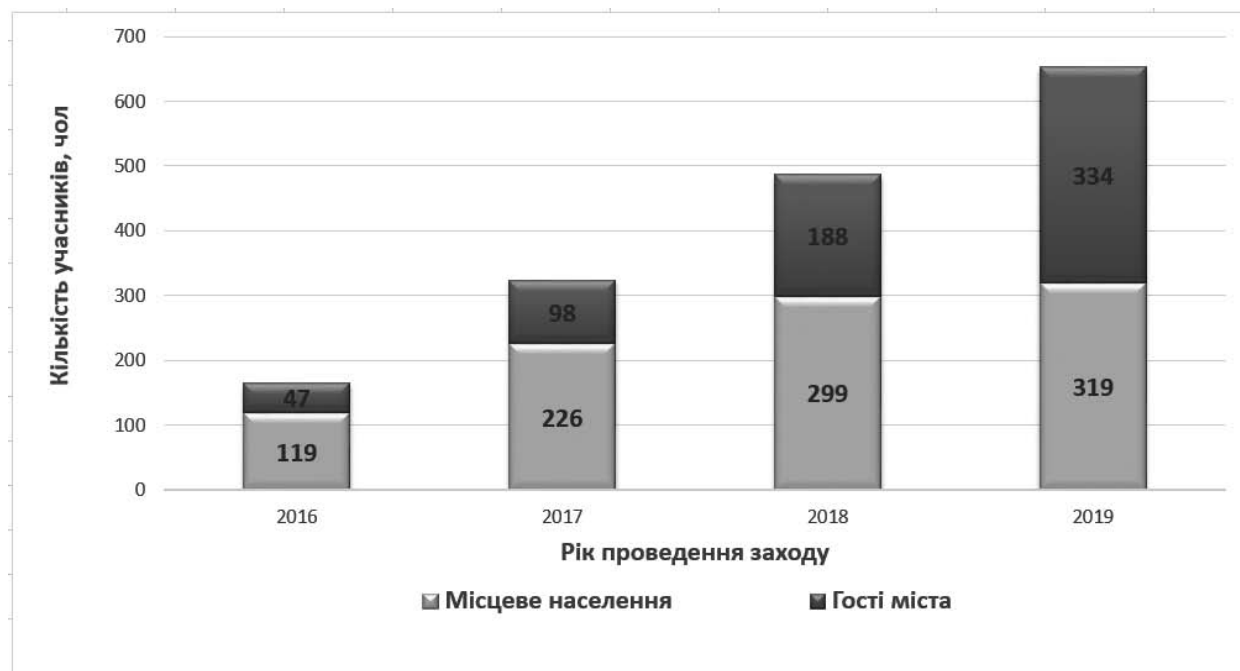

Рис.2 Кількість учасників трейлових велоїздів «Залізна сотня»

ями. «Black Stones Trail» проводиться в липні на території ландшафтного заказника «Візирка» та являє собою найспекотніший серед криворізьких трейлів, але на затоплених кар'єрах облаштовані пляжні зони, де є умови для відпочинку після змагань. Найбільш індустріаль-

ним та привабливим для гостей міста є «Red Stones Trail», маршрут якого пролягає вздовж діючих залізничних кар'єрів, червоними автомобільними дорогами промислового значення, хребтами відвалів пустих порід, які все частіше називають «криворізькими гора-

ми» з висоти яких відкривається краєвид на діючу індустрію міста та величні копри шахт – «криворізькі хмарочоси». Весняний «White Stones Trail» найпростіший за складністю та має наймальовничіший маршрут, що проходить вздовж берега водосховища, затопленого кар'єру та лісовим масивом.

Отже, варто зазначити, що геотуристичний потенціал Кривого Рогу значний та має свою унікальну особливість у вигляді відкритого доступу до спостереження діючої видобувної

промисловості, яка має попит серед активних туристів України та закордонних гостей. Геотуризм як форма активного пізнавального туризму виконує певні спільні функції зі спортивно-масовими заходами, що дало змогу синтезувати ці два поняття в нове явище та створити унікальні події - трейлові перегони індустріальними ландшафтами Криворіжжя. Використовуючи геотуристичні атракції, організатори створили туристичний продукт для більш широкого кола споживачів.

1. Зінько Ю.В., Іваник М.Б., Шевчук О.М. Європейський досвід розвитку геотуризму. Географія та туризм. 2010. Вип. 8. С. 13-23.
2. Паранько І.С. Геологічна практика в Кривбасі : методичний посібник для студентів I курсу природничих спеціальностей. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. 100 с
3. Пацюк В.С. Перспективи Криворіжжя щодо розвитку геотуризму. Геотуризм: практика і досвід : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Львів : НВФ «Карти і Атласи», 2016. С. 52-53.
4. Пять самых красивых трейловых забегов Украины: горы, пустыня и лес : веб-сайт. URL: <https://golive.love/5-trail-races-of-ukraine/> (дата звернення 04.03.2020).

«ЩЕЛЕПА ДРАКОНА» І «МОРСЬКА СЮЇТА» – ЕКСПОЗИЦІЇ ПІД ВІДКРИТИМ НЕБОМ В МЕЖАХ ЖОВТНЕВОГО ГРАНІТНОГО КАР'ЄРУ (М. КРИВИЙ РІГ)

Віталій Харитонов

Криворізький національний університет, wdnh72@gmail.com

THE JAW OF THE DRAGON AND THE SEA SUIT - EXPOSITIONS UNDER THE OPEN SKY BETWEEN ZHOVTNEVYI GRANITE QUARRY (KRYVYI RIH)

Vitalii Kharytonov

Kryvyi Rih National University, wdnh72@gmail.com

Within the Zhovtnevy granite quarry, two geological expositions are described that can be included in educational routes for students of various educational institutions. Variants of lecture texts with which these routes can be accompanied are proposed. Using artistic techniques, in an entertaining way, the proposed objects are described in lectures. At the end of the lectures in a form accessible to students, a geological explanation of the expositions is given

Швидкі зміни в різних сегментах економіки вимагають від постачальника товарів і послуг постійного розширення асортименту і гнучкої трансформації пропозицій. Не є виключення з цього і туристична діяльність. Фіксована кількість туристичних об'єктів з одного боку і необхідність створення вмотивованої зацікавленості ними широким мас населення – з іншого, обумовлюють необхідність створювати екскурсійні маршрути різної тематики.

Місто Кривий Ріг славиться тривалою історією рудничної справи. Серед об'єктів індустріального та геологічного туризму в його межах відомі чисельні колишні гірничо-видобувні

підприємства і серед них, звичайно, кар'єри. Одним з цікавих серед них є Жовтневий. Згадка про нього, як об'єкт індустріального і геологічного туризму міститься в роботах В. Пацюк [1], В.М. Харитонова [2] та ін.

Початок закладки Жовтневого кар'єру, в якому видобували саксаганські плагіограніти для місцевих потреб, відбувся в середині минулого сторіччя. Його експлуатація була завершена на початку 90-х рр. в зв'язку зі згортанням Державної програми «Житло-2000», яка стала відгуком на гасло «Кожній родині окреме житло – квартиру або дім». Оскільки поблизу протікає р. Саксагань, нижня части-